

Ty-li jsi, bratře Žižko? Krejž holého!

Název emise: *Krásy naší vlasti:*

Největší hradní zřícenina v ČR – Rabí

Den vydání: 27. 5. 2015

Platnost: ode dne vydání ve styku tuzemským i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 17 Kč; kat. č. 851

Rozměr známky, obrazu: 40 x 26 mm

Výtvarný návrh: Adolf Absolon

Rytec: Martin Srb

Tisk: Poštovní tiskárna cenin Praha

Druh tisku: OTp v barvách žlutá, modrá, červená, zelená a černá

Tisková forma: PL 8; **Náklad:** 168.000 (21.000 PL)

FDC: OTp v barvě zelené; PTC Praha; **Náklad:** 3.500

Slova uvedená v titulku měl zvolat Přibík Kocovský na slavného husitského vojevůdce, jehož lidé právě obléhali hrad Rabí. Ten odpověděl *Jsemť!*, ale holého nekryl – nezavřel si hledí helmy, což neměl dělat, protože velitel posádky poté, co se přesvědčil, že mívá na správnou osobu, vystřelil šíp a vrchního hejtmána připravil o druhé oko. Bylo to roku 1421, Žižka stál pod hrušní u hradní brány a jistě litoval, že Rabí, které o rok dříve už jednou obléhal, nejen nesrovnal se zemí, ale dokonce ušetřil jeho majitele. Inu, za dobrotu na žebrotu, i když ani toto fatální zranění nezabránilo charismatickému stratégu v dalších úspěšných taženích. Rabský incident známe z řady dobových pramenů, zejména z *Husitské kroniky* Vavřince z Březové, z *Historie české* Enea Silvia Piccolominiho (pozdějšího papeže Pia II.) či anonymní *Kroniky velmi pěkné o Janu Žižkovi*. Podání se v detailech liší, někdy se uvádí, že šíp zasáhl kmen hrušně a Žižku oslepila odlétlá tříška, v každém případě Rabí toho dne vstoupilo do české historie a dodnes je zmiňováno v učebnicích dějepisu.

Před těmi bezmála šesti sty lety to přitom byla téměř novostavba, první zmínky o hradu jsou z roku 1380, kdy patřil Rýzemberkům, potomkům rodu Drslaviců a pozdějším říšským hrabatům. Po Půtovi Švihovském z Rýzmerka, horlivém katolíkově a nejvyšším zemským sudím, zůstala na Rabí díra ve stropě, kterou prý vypálil ďábel, když jeho duši v roce 1504 odnášel do pekla. Byl to nejspíš opravdu padouch, o jeho krutosti totiž vypovídají pověsti spojené i s dalšími jeho hrady, například se Švihovem. Měl nechat zardít několik žen, včetně tří

chův, a dokonce upálit skupinu řemeslníků, kterým dlužil za provedené stavební práce. Na druhé straně Rabí přestavěl a značně rozšířil, a za jeho správy vzkvétalo i podhradí, pro které dosáhl povýšení na město. Ale protože je mnoho povolanych a málo vyvolených, jeho synové už tak úspěšně nebyli, do-

končováním přestaveb se zadlužili a o hrad nakonec přišli. V šestnáctém století se na něm vystřídalo několik majitelů, od století sedmnáctého rozsáhlý objekt zvolna pustnul, a když ho počátkem 18. století koupil pasovský biskup Lamberk, byl už neobyvatelný a dokonce vyhořel. Lidé z okolních vesnic ho využívali jako zdroj stavebního materiálu, takže podléhal nařízení císaře Leopolda I. o zboření pustých hradů. K tomu nakonec nedošlo, ale stavba i tak špěla k zániku. Rabí vlastně zachránil vzrůstající romantizující zájem o památky, který se u nás začal projevoval ve druhé polovině 19. století. Už tehdy se na hrad vydávali turisté, kterých prý bylo časem tolik, že to ohrožovalo bezpečnost návštěvníků i stav zříceniny. Byly proto provedeny zabezpečovací práce a vytyčena prohlídková trasa. V roce 1920 Jindřich Lamberk Rabí za symbolickou jednu korunu prodal Spolku pro zachování, udržení a zabezpečení historických, uměleckých a církevních památek v okresích strakonickém, sušickém, horažďovickém, kašperskohorském a volyňském v Horažďovicích (zkráceně označovaném též v *Pošumaví*). Nebyla to od něj žádná dobročinnost, po pozemkové reformě bylo obtížné financovat předepsanou péči o zchátralé a nic nevynášející památky, takže se jich majitelé snažili zbavit. Spolek byl založen už v roce 1913 a jeho činnost se měla zaměřit především na Rabí. Za Velké války to samozřejmě nebylo možné, ale už v roce 1921 spolek jako nový majitel zříceniny započal s jejím zabezpečením a opravami. V tom ho podporoval stát, který příslibil přispívat částkou 10.000 Kč ročně po dobu deseti let. Další příjmy plynuly ze vstupného, prodeje průvodce, pohlednic a ze sponzorských příspěvků.

V polovině padesátých let spolek předal hrad do správy státu (o nedobrovolnosti není pochyb – bylo to v rámci plošné likvidace spolkového života), který jej prohlásil za národní kulturní památku. V sedmdesátých

letech proběhla rozsáhlá rekonstrukce, která s přestávkami trvá vlastně dodnes.

Původ názvu Rabí (někdy se uvádí i jako Rábí – pro upřednostňovaný přízvuk na první slabice) je nejasný. Může souviset s německým *der Rabe* – krkavec, ale také se staročeským *rabovati* (těžit kovy, zejména zlato – hrad leží v meandru zlatonosné řeky Otavy), možná vzniklo z osobního jména *Rab* (jako Rabův hrad) či dokonce zkomolením místního názvu *Vrabčí vrch*. Hrad byl předmětem zájmu mnoha historiků, takže o něm existuje rozsáhlá literatura. O spolku, který se jej v první polovině minulého století snažil zachránit (i kontrovezními zásahy – například používáním nevhodných stavebních materiálů) pojednává bakalářská práce H. Glombové z Masarykovy univerzity.

Nyní je zřícenina národní kulturní památkou, navštívit ji můžete od dubna do října, na jaře a na podzim o víkendech, v létě denně mimo pondělí. Zájem je poměrně velký, na webových stránkách kastelán uvádí, že hrad přivítá ročně sedmdesát tisíc návštěvníků! Pokud byste se na malebné pomezí jižních a západních Čech chtěli vypravit, podívejte se na stránku hrad-rabi.eu, kde naleznete potřebné informace.

Známka zříceninu hradu a jeho okolí ukazuje z východní strany, aby vynikla její mohutnost. Obraz je vesele barevný, jakoby za jasného letního odpoledne, hustá rytina pokrývá celou plochu. Soutisk pěti barev je působivý, ale také vysoce náročný na přesnost tisku, což se ne vždy zdaří. Vzorce, které jsem měl k dispozici, měly bohužel jednotlivé barvy posunuté – ne o

moc, ale stačilo to k tomu, aby drobné plochy písmen v názvu státu a označení měny byly hůře čitelné a celkový obraz rozostřený. U dobře stišťených exemplářů však bude podání jistě zdařilejší.

Rytina na kresebné výzdobě FDC je střídámá, námětem, velikostí, provedením i barvou dobře doplňuje známku. Neobvyklou zajímavostí je, že v její levé dolní části autoři uvedli své iniciály. Velmi hezké je razítko, v němž si autor vystačil s rýzberským erbem, názvem hradu (a místní pošty) a datem vydání. I jeho otisk je na obálce správně umístěn – uprostřed dolního okraje známky, kde nezakrývá žádný důležitý údaj a domicil je na bílém okraji dobře čitelný.

Evergreenem je postesk nad zvolenou výší nominální hodnoty – 17 korun je zbytečně moc, zvlášť když si filatelisté budou kupovat přepážkový list o osmi známkách (celkem tedy 136 Kč). Pro většinu ze sedmdesáti tisíc každoročních návštěvníků Rabí by jistě byla praktičtější hodnota 13 Kč, nebo rovnou A (i když tu zatím není možné používat pro příležitostné známky) – na druhé straně však chápu, že luxusní pětibarevný tisk z plochých desek něco stojí. Možná by řešením byl vyšší náklad při základní nominální hodnotě, který by se nejspíš turistům nakonec rozprodal.

RABÍ
27. 5. 2015

